

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Novæ Observationes Et Additiones Ad A. R. P. D. Bartholomæi Gavanti Congreg. Cleric. Regul. S. Pauli ac Sac. Rit. Congregat. Consultoris Commentaria In Rubricas Missalis Et Breviarii Romani

Adjectis Summorum Pontificum & Sac. Rit. Congreg. Decretis usque ad
præsens emanatis

Complectens omnia Gavanti Commentaria in Rubricas Breviarii - Cum
Indicibus Decretorum, Rerum atque Verborum notabilium

Merati, Gaetano Maria

Augustæ Vindellicorum, 1740

VD18 10783695-002

De Hymnis. VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39775

8 In Transfiguratione Domini dicitur: *Jesu, tibi sit gloria, Qui te revelas parvulis. Aliis temporibus terminantur Hymni, ut suis locis ponitur.*

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Cap. VI. De Hymnis.

I. Gavant. pag. 51. col. 2. n. 1. -- *Hymni Græcè, Laudes Latine &c.* Quod Græcè dicitur Hymnus, Latine redditur Laus Dei; & equidem Augustinus egregie in *salinum* 48. ait: *Hymnus scitis quid est? Cantus est cum Laude dei. Si laudas Deum, & non cantas, non dicis Hymnum. Si cantas, & non laudas Deum, non dicis Hymnum. Si laudas aliquid, quod non pertinet ad laudem Dei, & si cantando laudas, non dicis Hymnum.* Hæc itaque tria Hymnum, juxta Augustini mentem, constituunt, ut observat etiam Gavantis: Cantus, Laus, & Dei. Advertendum tamen, quod cantus ille debet esse metricus, alioquin Hymnus nuncupari non possit. Hinc Isidorus *lib. 5. Etymol. cap. 19.* Hymnum sic describit -- *Canticum laudatum pro eo, quod sit carmen letitiae, & laudis.* Et Divus Ambrosius in *Orat. contra Auxentium de Basilicis non trahendis Hereticis*, Hymnos à se compositos, carmina vocat: *Hymnorum*, inquit, *meorum carminibus deceptum Populum servent, grande carmen istud est, quo nihil potentius.*

De Hymnorum origine superfluum hoc loco censemus aliqua agere, cum plurimi de ea copiose ac eruditè scripserint, & compertum sit apud omnes, non modo ab Hebræis verum numen, sed & ab Ethnicis inanes ipsorum Deos Hymnis fuisse celebratos. Hujusmodi Hymnorum auctores Hymnographi dicti sunt: inter eos autem celeberrimi fuerunt, Linus, Musæus, Callimachus, & Homerus. Porro Auctor est Pausanias in *Bæoticis*, Lycium Oden primum omnium Hymnos composuisse, quod tamen ab aliis inficiatur, affirmantibus, Anthum Anthedonium primum Hymnographum fuisse.

Dubitatur, num inter vetustissimos Hymnographos locum habeat Orpheus, ex quo Tatianus, ac Clemens Alexandrinus negent Hymnos, qui sub Orphei nomine circumferuntur, ipsius esse. Verùm hos Scriptores decipi, eruditè demonstrat Guilielmus Canterus in *novis Lectionibus lib. 2. cap. 2.* Certè Pausanias advertit, Hymnos Orphei religione, sanctitate, & elegancia cæteris omnibus anteire. Apud Hebræos Moyses, aliique Vates Hymnos Deo cantarunt, ut ex Sacris literis patet, idque multis antè sæculis, quàm Poëta in Græcia flourerent, ut immeritò Græci primam sibi Hymnorum inventionem attribuant. David quoque Hymnographus antonomastice à Philone *lib. de Munito cap. 9.* appellatur, & quidem merito, cum Psalmorum Liber, quorum saltem præcipua pars Davidem habet Auctorem, *Liber Hymnorum* hebraicè inscribatur. Advertit tamen optimè Guyetus *lib. 3. cap. 5.* quod Hymni nostri à Psalmis ea ratione discrepant, quod Psalmus Dei Laudes generatim metricè prosequatur, seu quatenus ejus gloria in opere Creationis, vel in mirabilibus Legis antiquæ effulget, Hymnus verò noster speciatim, seu quatenus ipsius Magnalia nobis in Mysterio, seu Sancto, qui colitur, referantur: quapropter perfecta erit Hymni nostri Definitio, quod sit Cantus metricus continens laudem Dei propriam diei, vel Festi, quod celebratur.

Antiquissimum esse ritum in Ecclesia cantandi Hymnos in Laudem Dei compositos, pluribus Ecclesiasticæ Historiæ monumentis comprobari potest. Philo enim Judæus agens de Therapeutis Alexandria, quos veteres omnes, ac plerique recentiores Christiani.

Arianos fuisse fatentur, testatur, quod illi non solum contemplationi vacabant, sed etiam Cantica, & Hymnos in Dei laudem componebant, vario metrorum, carminumque genere concinna os. Dionysius, seu quisquis est Auctor Libri de Divinis Nominibus, Sacros Hierothei Hymnos saepe commemorat, sicut & suos, quos plures ille conscripsit. De Christianorum etiam Hymnis mentionem facit Plinius in Epistola Celebri ad Trajanum. Pulcherrimum hujus ritus vestigium quoque apparet in Epistola Synodi Antiochenae adversus Paulum Samosatenum habitae, in qua Haereticarum crimini vertunt, quod Hymnos in laudem Christi compositos abolerent, & alios in sui honorem die Paschatis ab improbis mulieribus cani praeceperit. Paulum antedictum imitati sunt Ariani, qui Hymnos apte ad suam haesim compositos alternatim cantare solebant; quod cum Arcadio Imperatore Gainae potentia freti, publice, ac summa cum licentia praestarent, referentibus Socrate, ac Sozomene, veritus Chrysostomus, ne quis ex Simplicioribus ab Ecclesia abstraheretur hujusmodi Canticis, quosdam Catholicos eis opposuit, qui majori cum pompa, & apparatu Hymnos decantando, Arianorum studia superarent. Neque mirari debemus, apud veteres Christianos tam frequentem fuisse Hymnorum usum, ut mox observavimus: illi enim consuetudinem hanc ab Apostolis didicerant, praesertim a Paulo, qui ad Colossenses scribens, eos cap. 3. hortatur, ut Deum colerent Psalmis, Hymnis, & Canticis Spiritualibus. Immo Christus ipse hunc Hymnorum usum exemplo suo commendasse videtur; de eo enim, sicut & de Apostolis referunt Evangelistae Matthaeus, & Marcus, quod Hymno dicto exierunt in Montem Oliveti. Recte igitur Augustinus Epist. 119. Veteris edit. & post ipsum Concilium Toletanum IV. can. 3. asserunt, quod de Hymnis in Ecclesia canendis; & ipsius Domini, & Apostolorum habemus documenta, & exempla, & praecipua, quae mirè con-

firmant Gavanti dictum asserentis num. 2. Hymnorum usum esse Apostolicum inventum, immò à Christo deduci posse.

II. Gavant. pag. 51. col. 2. n. 2. -- *Deinde de Hilario è Latini &c.* Qui primùm Hymnos ediderit in Ecclesia, incertum omninò videtur, S. Isidorus lib. 1. *Offic. Ecclesiastic. cap. 6.* hoc Hilario laudis tribuit, quod Hymnorum carmine claruit primus. Id tamen de Latinis Hymnorum Auctoribus omninò capiendum est, siquidem supra ostendimus ex Eusebio, non modò Therrapeutas, sed & alios Scriptores Græcos longè ante Hilarii tempora Hymnos composuisse. Hilarii vestigia secutus Ambrosius plures Hymnos & ipse conscripsit, adeo commendatos Ecclesiis, ut pleraque illos adoptare non dubitaverint. S. Benedictus Monachorum Occidentalium Patriarcha Hymnorum Cantum cap. 9. Regulæ suæ praescribens hac utitur formula -- *Inde sequatur Ambrosianum* -- Qua voce Hymnos ab Ambrosio compositos indigitari consentiunt Regulæ Benedictinae Doctiores Expositores Smaragdus, Menardus, Martene, aliique, & confirmat Amalarius in supplemento ad lib. 4. de Divinis Officiis edito ab Edmundo Martene tom. 2. *Annales*. his verbis: *Certum autem probatur quodammodo S. Benedictus consuetum morem S. Ambrosii in nonnullis Ecclesiasticis elegisse, v. g. de Hymnis, quos Ambrosianos nominat &c.* Praclarissimum Ambrosianorum Hymnorum Testimonium perhibet nobis Concilium Turonense his verbis -- Licet Hymnos Ambrosianos habeamus in Canone, tamen quoniam reliquorum sunt aliqui, qui digni sunt forma cantari, volumus libenter amplecti eos, praeter ea, quorum Auctorum nomina non fuerint in limine praenotata.

Praeter allegatos Auctores à Gavanto tum Græcos, tum Latinos, sunt & alii, qui Hymnos scripserunt, nimirum Synesius, Cosmas Hierosolymitanus, Johannes Damascenus, Theophanes, Theosterictus, Theoleptus, Metrophanes Smyrnaeus, Prudentius, Beda, Sedu-

Sedulius, Paulinus, Venantius Fortunatus, Fulbertus Carnotensis, Paulus Diaconus, Thomas de Aquino, Johannes Geometra, Maximus Margunius, quos congerit Card. Bona *cit. lib. cap. 16.* quibus addi possent Gregorius Nazianzenus inter Græcos, Clemens Alexandrinus, qui Hymnum composuisse creditur, & habetur ad calcem Pædagogii; & ex Latinis Gelasius, necnon Gregorius Magnus, Romani Pontifices, si vera sunt, quæ tradunt Walfridus, Clithovæus, & Timotheus allegati à Gavanto. Hymnos autem authenticos, qui in antiquis Hymnariis reperiuntur, nominatim congerit Radulphus Tungrensis *proposi. 13.* eosdemque collegit, & Scholiis illustravit Jodocus Clithovæus in suo Elucidario Ecclesiastico.

Huc spectat mentionem facere de Hymnario, seu Hymnorum libro, quem edidit noster Thomafius, in tres partes divisum; quarum prima eos Hymnos continet, qui per Anni circulum, ab Antiquis; à Modernis verò de Tempore appellantur. Secunda de Natalitiis Sanctorum. Tertia de quotidianis, ac diversis causis. Prædictum Thomafianum Hymnarium confectum est ex vetustissimis Codicibus MSS. Bibliothecæ Vaticanæ, & Vallicellanæ, tum ex Hymnis excusis variis in locis, & præsertim ex Breviario Mozarabico, cæterisque Breviariis antiquioribus, quibus ex Codicibus magno adjuvamento fuit magnus ille Codex Psalterii Reginae Sveciæ, cujus sæpius mentionem fecit idem Thomafius, in quo, ait, quod pauciores quidem habentur Hymni, sed vetustiores; & ii ferme, de quibus extat mentio in præcis Ecclesiæ monumentis; quos inter cum genuinos Hymnos S. Ambrosii invenisset; reliquos in eo contentos eidem S. Doctore adscribere non dubitavit; solos enim Ambrosianos Hymnos in eo exhiberi pro certo habuit. Cæterum, ut eâ, qua decebat, fide, ageret, Hymnos eosdem sæpius mendis resperfos, sublatis tantummodo manifestioribus erratis; reliquis verò retentis, integros,

Gavanti, Rubr. Brev.

prout in Codicibus reperiuntur, in lucem emisit. Progreditur idem Thomafius in ejusdem Hymnarii Præfatione ad allegandos Auctores, apud quos fit mentio prædictorum Hymnorum, necnon eorundem commendatio.

Alium pariter Hymnorum librum edidit Carolus Guyetus, qui reperitur in calce sui præclarissimi operis inscripti: *Heoribologia, seu de Festis propriis Sanctorum.* In eo Hymnario collegit omnes, quotquot ex variis Galliæ Breviariis, Sanctorumve propriis reperire potuit Hymnos, eosque triplici serie disposuit; ut primùm descripti habeantur, qui pertinent ad Officium de Tempore, deinde qui de Sanctis communi ubique locorum usu cultis, tum denique alii singularis cujusque Ecclesiæ proprii, eosque ita dispositos evulgavit. Cuilibet Hymno ab Urbano VIII. emendato præfixit ejusdem Hymni initium, quale erat ante emendationem, ut, cui libuerit, in promptu sit utrumque comparare: indicavit veterum testimonia, ex quibus rescitur verus aliquorum antiquorum Hymnorum Auctor, & addidit Radulphi Tungrensis, Dionysii Carthusiani, & Clithovæi nomina, quando in eorum serie, aut Commentariis habetur ille Hymnus, quem exhibet. Denique citat Breviaria, seu Dioceses, aut Ecclesias, apud quas prædicti Hymni sunt in usu.

Aliam Hymnorum collectionem, juxta veram metri, & latinitatis normam ediderat olim Romæ Zacharias Ferrerius, approbatam, ut ait, à Clemente VII. ut ex Brevi ejusdem Pontificis operi præfixo apparet; sed nemo, quod sciam, ea facultate usus est. Hymnos, & Preces Latinæ Ecclesiæ collegit etiam Georgius Cassander, quæ unâ cum ejusdem in Hymnos notis, tum seorsim Colonia 1556. tum inter ejus opera Parisiis 1616. excusa leguntur. Post ipsum Elias Ehingerus Hymnos Ecclesiasticos Hilarii, Ambrosii, Augustini, Gregorii Magni, Theo-

U

dul-

dulphi, Fulberti, aliorumque Francofurti in lucem emisit Anno 1578.

Plures etiam ex recentioribus præter jam laudatos commentaria in Sacros Hymnos ediderunt, celebriores sunt Donatus Marra, qui enarrationes evulgavit in Hymnos omnes, qui cantantur in Ecclesia per Annum, & secundum morem Religiosorum Ordinum SS. Augustini, Benedicti, Dominici, & Carmelitarum; Jacobus Wimpfelingius, qui edidit Argentina Anno 1513. Hymnos de Tempore, & de Sanctis emendatos, & interpretatos, Henricus Bebelius, qui librum Hymnorum cum expositione vulgavit Hagen. Anno 1517. Pater Gregorius Valentinianus Siculus à Marfalia Ordinis Cappuccinorum, qui scripsit Hymnodiam Sanctorum Patrum, quæ à S. R. E. per Annum decantari solet Commentariis uberrimis explicatam Venetiis impressam An. 1640. Johannes Baptista Possévinus, qui Romani Breviarii Hymnos Italica lingua donavit addita singulis morali explicatione. Sanctorius Victorinus, qui Hymnos Sacros, & novos composuit, ediditque Parisiis Anno 1689. & excerptos ex Breviario Parisiensi, & Cluniacensi illustravit. Andreas Wilckius, qui Anno 1610. prelis dedit *ἱεραγωγῶν*, opus in duas partes divisum, in quibus continentur Commentarii in Hymnos veterum, recentiumque Poëtarum: advertendum tamen, inter hos Poëtas nonnullos hæreticos reperiri. De hac materia videri etiam possunt Cardinalis Bona de Divina Psalmodia cap. 16. § 9. Cardinalis Thomafius in Præfatione ad Hymnarium. Johannes Hoornbeckius lib. 1. *Miscell Sac. or. cap. 11.* Jo. Filescus lib. 2. *Electorum pag. 195.* Balthasar Bebelius tom. 2. *sect. 4. Antiq. Eccles.* Nicolaus Le Nourry in Apparatu ad Bibliothecam Patrum, Conradus Samuel Schurtzfleischius in *dissert. de Hymn's veteris Ecclesie.* Witembergæ Anno 1681. & Joseph Binghamus tom. 6. *Originum Ecclesiasticarum cap. 1. & 2.*

III. Gavant, pag. 51. col. 2. n. 3. -- Cantandos autem in Ecclesia Romana composuit quoque Gelasius &c.) Docet hic Gavantus, ex Walfridi. de Reb. Eccles. cap. 25. aliquos Hymnos in Ecclesia Romana cantandos à Gelasio compositos fuisse. Adnotare tamen debemus, quòd allegatus Walfridus Strabo hæc tantum dicit: *De Gelasio Papa scribitur, quòd tractatus, & Hymni in morem B. Ambrosii composuerit.* Non vero addit, quòd Hymnos concinnaverit, ut in Ecclesia Romana decantarentur. Et equidem Romæ non ab antiquo tempore, sed terò Hymni cani cœperunt; neque enim in ullis Romanis Ordinibus, & ne in illo quidem, quem Benedictus Canonicus S. Petri tribuit Guidoni de Castello, qui postea Anno 1143. Pontifex Romanus fuit, & Cælestinus II. appellatus, mentio aliqua sit Hymnorum recitandorum in Officiis, quæ describit. Hinc, & ex aliis conjecturis infert Grancolas lib. 1. cap. 23. post XII. dumtaxat Sæculum Romæ Breviario Hymnos insertos fuisse. Radulphus Tugrensis, plerosque eorum, qui sua ætate dicebantur; recenset, & sunt ferè iidem cum illis, qui hodie recitantur; ita ut nemo negare possit, per ea tempora, XIV. scilicet Sæculo, Hymnos in Breviario contentos fuisse. Conjicit tamen Grancolas, id ab Haimone, Franciscanorum Generali, præstitum fuisse, cum Romanum Officium, Gregorio IX. jubente, Anno 1240. recognovit, & concludit, quòd etiam si prioribus Sæculis aliqui Hymni inserti fuerint Breviario Romano, certissimum tamen esse, quòd XII. Sæculo in Ecclesia S. Petri nulli recitati fuere; & cum Udalricus in Consuetudinibus Cluniacensibus Hymnorum Romana Ecclesie mentionem facit, de singularium aliquarum Ecclesiarum Hymnis loqui voluisse. Nulli quoque Hymni apud Græcos extant, neque apud veteres Orientis Monachos, cum Cassianus eorum non meminerit sicut etiam nullam mentionem Hymnorum faciunt in Occidente Regula S. Columbani, S. Ili-

S. Isidori, S. Fructuosi, Magistri, & Donati. Primam illarum mentionem faciunt in Gallia Regulæ S. Casarii, & S. Aureliani, in Italia verò Regula S. Benedicti, de qua supra satis locuti sumus.

IV. Gavant. eod. n. 3. -- *Approbatum Concilium Turonense cap. 23. Toletanum 4. Can. 12. &c.*) Ante Concilia allegata à Gavanto, Concilium Bracarense primum An. 553. *Can. 32.* Hymnorum usum vetat in Horis Canonicis, jubetque, ne publicis precibus inferantur, nisi Hymni illi, qui ex Scripturis desumpti sunt. Jubet pariter eadem Synodus, ut poetica omnia, & quæcunque humana elucubrati excludantur: *Ut extra Psalmos, vel Canonicarum Scripturarum veteris, & novi Testamenti nihil poetice compositum in Ecclesia psallatur, sicut & Sancti præcipiunt Canones.* Verùm Sæculo sequenti Concilium Toletanum quartum, Hymnos cani in Ecclesia concessit, dummodò ab Auctoribus insignioribus essent compositi, & Concilium Toletanum VIII. Anno 653. *Can. 8.* vetat Clericum ordinari, qui Psalterium, Cantica, & quotidianos Hymnos ignorat.

V. Gavant. pag. 54. col. 2. n. 9. -- *Prædictos Hymnos emendavit Urbanus VIII. &c.*) Exhibuit Gavantus num. 5. Catalogum, & initia Hymnorum, quos olim decantabat Romana Ecclesia, & omnem diligentiam adhibuit in enunciandis Auctoribus illis, qui prædictos Hymnos composuerunt; adnotat pariter monumenta, & alios Auctores, ex quibus notitias suas desumpsit: sed hoc loco indicat, prædictos Hymnos, à se relatos, tandem Urbani VIII. jussu, necnon sapientia, emendatos fuisse. Ad præfatos Hymnos recitandos, & corrigendos adhibuit præfatus Pontifex tres lectissimos Societatis Jesu viros, ac politiorum literarum bene peritos, & hi fuerunt Famianus Strada, Tarquinius Gallucius, & Hieronymus Petruccius; quorum laborem magni omnino faciendum esse, adstruit clarissimus vir Theophilus Raynau-

duus tom. XI. punct. 1. pag. 12. Hanc Urbani VIII. correctionem commendat pariter Carolus Guyetus *lb. 3. cap. 5. quest. 2.* & asserit, quòd qui hanc emendationem respuunt, quibuscunque ducti rationibus, parum se Ecclesiæ decorem diligere probant. Henricus tamen Valesius acerrimam censuram ferre ausus fuit contra præfatam Hymnorum emendationem, eosque malè compositos, atque adversus communem hominum sensum, depravatos existimat; sed hujusce Auctoris censura nimis severæ aurem præstare non possumus. Similiter contra variationem literæ in Hymno Ecclesiastico de Spiritu Sancto, in quo vox *Paracletus* per *i*, aut *e* Latinum productum juxta aliquorum opinionem per *i* latinum correptum nunc effertur, scripsit eruditam disceptationem Benignus Sanctey in *tractatione de Recta pronuntiatione vocis Paracletus*, cui assentiri videtur Theophilus Raynaudus *loc. supracit.* ubi ait, potuisse non mutari *n* in *i*, vel *e*, ne genuinus sensus vocis *Paracletus*, vel *n* latinè producto *Paracletus*, ea unius literæ mutatione convellatur. Videnda tamen est erudita Dissertatio elucubrata à Johanne Baptista Thiers, in qua sustinet, quòd Ecclesiasticis libris retinenda sit vox *Paracletus* penultima correpta, suamque opinionem validis comprobatur argumentis.

VI. Gavant. pag. 55. col. 1. n. 9. -- *Index ergo deinceps hic erit: &c.*) Adnectit denique Gavantus hoc loco in secunda editione sui Thesauri Indicem Hymnorum emendatorum ab Urbano VIII. quibus usque modò utitur Romana Ecclesia, Indici tamen à Gavanto evulgato addendi sunt pauci alii, qui post ipsum Breviario Romano inserti fuerunt, & dicendi in Festis Sanctissimi nominis JESU, S. Martinæ, S. Joseph, Septem Dolorum B. M. V. Sancti Ermenegildi, S. Venantii, S. Elisabeth. Portugalliæ Regina, & S. Theresiæ, quorum Hymnorum initia inharendo vestigiis Gavanti hic exhibemus juxta ordinem alphabeticum.

Athleta Christi nobilis:
 Cœlitum Joseph decus, atque nostra,
 Domare cordis impetus Elisabeth.
 Dum nocte pulla Lucifer.
 Jesu, dulcis memoria.
 Jesu, Rex admirabilis.
 Jesu, decus Angelorum.
 Ille, quem lati colimus fideles.
 Martinæ celebri plaudite nomini.
 Martyr Dei Venantiûs,
 Non illam crucians ungula, non feræ.
 Nullis te genitor blanditiis trahit.
 Opes, decusque Regium reliqueras,
 Regis superni Nuncia.
 Regali solio fortis Hiberiæ.

Stabat Mater dolorosa,
 Te Joseph celebrent agmina cœlitum.
 Tu Natale solum protege, tu bona.
 Antequàm hisce nostris Additionibus pos-
 tremam manum imponamus, lubet animad-
 vertere, quòd si Lector suæ curiositati cir-
 ca hanc Hymnorum materiam satisfacere
 cupit, legere poterit ea, quæ tradunt suprà
 allegati Auctores, nimirum Cardinalis Bona,
 Grancolas, Anacletus Siccus in suo libro in-
 scripto *De Ecclesiastica Hymnologia*, & Carolus
 Guyetus, qui *cit. loc. cap. 5.* satis doctè more
 suo pertractat, quòd metri genus Hymni
 conveniat, quæ sint Hymni partes, seu qua-
 lis structura, quæ Hymnorum conclusio sit
 immutabilis, & alias similes quaestiones.

De Antiphonis, XXI.

RUBRICA.

- 1 **A**d omnes Horas Nocturnas & Diurnas semper cum Psalmis dicuntur Antiphona, vel una vel plures, pro diversitate Officii & Horarum.
- 2 Si de Tempore fiat Officium, id est, de Dominica aut Feria, dicuntur Antiphona ut in Psalterio, quæ cum Psalmis posita in Vesperis Dominica & Feriarum, in Completorio & in Nocturnis (etiam quando sit Officium de Festo trium Lectionum, id est, Simpliciter) nunquam mutantur, nisi tempore Paschali, in quo dicitur una tantum Antiphona, Alleluja: excepto etiam tempore Adventûs, in quo ad Vesperas & Nocturnos Dominica ponuntur Antiphona propria. In Laudibus, & aliis Horis mutantur pro diversitate temporum, ut in proprio de Tempore habentur: cum verò non assignantur propria, semper dicuntur, quæ posita sunt in Psalterio.
- 3 Antiphona, quæ in Proprio de Tempore in Sabbatis ponuntur ad Magnificat pro prima Dominica alicujus mensis, sumenda sunt ex ea Dominica, quæ est proximior Kalendis, vel est in Kalendis illius mensis; ut dictum est suprà in Rubrica de Dominicis, ac etiam in Rubrica mensis Augusti: & semper in Sabbato ponitur Antiphona ad Magnificat, quæ contigua est libro Scripturæ in Dominica ponendo.
- 4 In Festis novem Lectionum ad Vesperas dicuntur Antiphona de Laudibus, nisi propria in Vesperis assignentur. Ad Horas similiter tam in Officio de Tempore, quàm de Sanctis, quando habentur propria in Laudibus, & alia propria non fuerint ad Horas, sumuntur ex Laudibus, quarta prætermissa, hoc ordine: ad Primam, prima: Ad Tertiam, secunda: Ad Sextam, tertia: Ad Nonam, quinta.

- 5 In Feriis Adventus, quæ non habent in Laudibus Antiphonas proprias, sumuntur ad Horas ex Laudibus Dominica præcedentis; ubi verò in Laudibus Feriarum fuerint propria, sumuntur ex ipsis Laudibus.
- 6 Tempore Paschali, in Officio tam novem quàm trium Lectionum, Psalmi cujuslibet Nocturni dicuntur sub unica Antiphona, quæ Officio convenit, ut suis locis ponitur; & in fine omnium Antiphonarum additur Alleluja, quando in illis non habetur. A Septuagesima usque ad Pascha, ubi habetur Alleluja, tacetur; neque aliud ejus loco dicitur.
- 7 In Duplicibus ad Vesperas, Matutinum, & Laudes tantum, Antiphona dicuntur ante Psalmos vel Cantica integra, & post Psalmos vel Cantica integra repetuntur: in aliis Horis, & in Officio non Duplici, in principio Psalmi vel Cantici inchoatur tantum Antiphona, deinde in fine integra dicitur. Et quando Antiphona sumitur ex principio Psalmi vel Cantici, & incipit sicut Psalmus vel Canticum, post Antiphonam non repetitur principium Psalmi vel Cantici; sed continuatur, quod sequitur in Psalmo vel Cantico, ab eo loco, ubi secundum ritum diei desinit Antiphona; nisi discontinuetur per Alleluja.
- 8 Antiphonis propriis, tam in Officio de Tempore, quàm de Sanctis, semper cedunt, quæ habentur in Psalterio, & in Communi Sanctorum.
- 9 Quando fit aliqua Commemoratio, semper dicitur Antiphona ante Orationem cum Versu: quæ sumitur ex Officio, quod convenit ei, de quo fit Commemoratio; ita ut in Vesperis sumatur Antiphona, quæ assignatur ad Magnificat: in Laudibus, quæ ad Benedictus, cum Versibus, qui habentur post Hymnum.
- 10 Antiphonæ S. Mariæ posite in fine Completorii, dicuntur, ut inferius in propria Rubrica disponitur.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Cap. VII. De Antiphonis.

I. Gavant. pag. 57. col. 1. n. 1. -- Antiphona idem est, ac vox opposita &c.) Optimè docet Gavantus, quòd Antiphona idem significat, ac vox opposita, seu contrasonans; Antiphona enim Græcum est vocabulum ex præpositione, ac nomine conflatum. *Phone* namque vocem; præpositio autem *Anti* oppositionem, & vicissitudinem significat. Hinc Antiphona vox intelligitur reciproca; sic cum montium concava vocem aliquam resonant ab aliquo prius editam, Græcè *Antiphonazim*, sive, ut ita dicam, *Antiphonare* dicuntur.

Quamvis, vocabuli notione inspecta, vox *Antiphona* vocum oppositionem importare videatur, apud Ecclesiasticos tamen Scriptores pro ea tantum vocum reciproca-tione accipitur, qua bini Cantorum Chori cantum alternant; ita ut Chorus Choro respondeat; cum in Responsorio cantu Chorus plurium uni tantum Cantori respondeat; pro certo enim habeo, Antiphonam ad initium Psalmi, vel Cantici, sive ante suos Versus, non semel tantum, verum & bis olim consuevisse cantari; hoc etiam sibi persuadet eruditissimus noster Thomasius Ieco in-